

Nederland verzonden abonnementen op dit tijdschrift uitzonderlijk klein is. Aangezien het om een huisartsentijdschrift gaat dat met zijn originele bijdragen van huisartsen in niet geringe mate meewerkt de huisarts-geneeskunde professioneel te onder-

bouwen, verzochten wij aan de redactie ons betreffende dit tijdschrift foldertjes te sturen, waarvan er in dit nummer een is ingelegd.

Uiteraard is het niet toevallig dat in deze aflevering van huisarts en

wetenschap tevens een artikel van Van der Velden, „Huisarts en lezen; wat en hoe?“, is opgenomen, waarin uitvoeriger op de kwaliteiten van *The Journal* — het beste huisartsentijdschrift — wordt ingegaan.

H.

Huisarts en lezen: wat en hoe?

DOOR DR. H. G. M. VAN DER VELDEN, HUISARTS TE NIJMEGEN

LEZEN

Afgezien van min of meer revolutionaire methoden met betrekking tot de nascholing van de huisarts, blijft lezen de meest voor de hand liggende manier om op de hoogte te blijven of nieuwe kennis te verwerven. Voor vele huisartsen echter schijnt het „bijhouden van literatuur“ een probleem te vormen. Veel leesstof acht men ongeschikt voor de dagelijkse praktijk en het blijkt moeilijk, uit de veelheid van informatie juist datgene te kiezen wat met name voor de huisarts van belang is.

VAKLITERATUUR

Het bijhouden van de literatuur doet zich op elk vakgebied als een probleem voor. In een recent artikel van *Jones* wordt het aantal medische tijdschriften op 7000 geschat. Het aantal specialistische tijdschriften is een veelvoud van de zich als „algemeen“ aandienende periodieken. Bij deze zogenaamde algemene medische tijdschriften blijkt de lezer gemiddeld aan niet meer dan tien procent van de inhoud aandacht te besteden. Het bestaansrecht van „algemene“ medische periodieken is dan ook meermalen ter discussie gesteld.

In een redactioneel artikel stelt de redactie van de *British Medical Journal* zich echter op het standpunt dat het juist blijft „to present the whole of medicine, not just parts of it and to provide each week something for everybody not everything for somebody“. In vele tijdschriften wordt echter langzamer-

hand „everything for nobody“ gebracht (*Jones*).

VAKLITERATUUR VOOR DE HUISARTS

Literatuur op specifiek huisarts-geneeskundig terrein is, vergeleken met alles wat op medisch gebied wordt gepubliceerd, nog betrekkelijk schaars. De situatie is voor de huisarts dus dubbel moeilijk. Enerzijds biedt het algemeen medisch tijdschrift te weinig relevante leesstof, anderzijds staat specifiek op de huisarts-gerichte informatie nog in de kinderschoenen. Daarbij komt als derde probleem, dat juist binnen de huisarts-geneeskunde gedragswetenschappelijke aspecten meer aandacht vragen, waardoor zelfs publikaties die buiten de traditionele geneeskunde vallen voor de huisarts van betekenis kunnen zijn.

Het vakgebied van de huisarts is moeilijk af te bakenen en reikt tot ver buiten het terrein van de in hoofdzaak door de kliniek bepaalde „geneeskunde“.

SELECTIEF LEZEN

Wat voor iedere medicus geldt, geldt in versterkte mate voor de huisarts: het lezen van vakliteratuur dient op een overwogen keuze te berusten. Het lukraak doornemen van medische literatuur is eigenlijk een zinloze tijdverspilling; veel als „lezenswaardig“ aangeboden stof kan rustig ongezien blijven. Slechts een doelbewust en op de eigen behoeften gerichte keuze kan de voorwaarden

scheppen „bij te blijven“. Ook de huisarts zal dus moeten selecteren en wel naar:

- de individuele aanpassing bij lacunes in kennis,
- de eigen specifieke interesse,
- de beschikbare tijd,
- de beheersing van vreemde talen,
- een evenwichtige verdeling van de te kiezen literatuur op algemeen geneeskundig en specifiek huisarts-geneeskundig terrein.

Naast het „wat te lezen“ is ook het „hoe te lezen“ een belangrijk punt (*Huygen*). Men behoeft bijvoorbeeld een tijdschrift niet altijd geheel door te nemen en intensief te bestuderen; het vluchtig kennismaken van de samenvattingen is bij een aantal onderwerpen dikwijls voldoende. Sommige tijdschriften komen de lezer op systematische wijze hierin tegemoet door veel aandacht aan inhoud en vormgeving van deze samenvattingen te besteden.

BOEK OF TIJDSCHRIFT

Het lezen van enkele boeken per jaar verdient aanbeveling, omdat men daardoor in de gelegenheid komt een beperkt aantal aspecten van een of meer onderwerpen wat systematischer te bestuderen. Anderzijds is het boek, vergeleken met het tijdschrift, sterk in betekenis verminderd. Afgezien van de handboeken die vooral op de behoefte van de student zijn afgestemd, bereiken monografieën zelden grote oplagen en zijn in de regel snel verouderd. Handboeken zal men slechts raadplegen naar aanlei-

ding van problemen die zich in de praktijk voordoen (Codex Medicus). Tijdschriften daarentegen vormen heden ten dage de belangrijkste literatuurbron voor elke beoefenaar van een wetenschappelijk vak. Men leest bovendien eerder een tijdschrift dan een boek in een vreemde taal, hoewel een andere taal een drempel blijft vormen, die ook door vele huisartsen met moeite wordt overschreden. Men blijft daardoor dikwijls verstoken van de ontwikkelingen elders, welke voor de vooruitgang in de eigen situatie bevorderlijk kunnen zijn. Vooral voor de Nederlandse huisartsen komt daarbij dat de keuzemogelijkheden binnen het eigen taalgebied beperkt zijn.

WELKE TIJDSCHRIFTEN DAN WEL?

Voor de huisarts biedt deze vraag weer bijzondere problemen. Hij is immers in veel gevallen niet in de gelegenheid zich dienaangaande te oriënteren. In menige medische bibliotheek is men niet op de speciale behoefte van de huisarts ingesteld. In de komende jaren zullen de mogelijkheden ongetwijfeld worden verruimd. Zowel het Nederlands Huisartsen Instituut te Utrecht als de verschillende Universitaire Huisartsen Instituten besteden veel aandacht aan de literatuur van de huisarts.

Het lijkt mij evenwel nuttig in huisarts en wetenschap bij tijd en wijle de aandacht te vestigen op medische en gedragswetenschappelijke tijdschriften uit binnen- en buitenland. *Bremer* publiceerde onlangs in dit tijdschrift een lijst aanbevolen boeken. Dit initiatief verdient navolging met betrekking tot tijdschriften. Mijns inziens is het de lezer regelmatig aanbevelen van voor de huisarts geschikte literatuur waardevoller dan een opsomming ineens. Het af en toe wisselen van tijdschriften geeft de lezer ook een bredere oriëntering. Men zal bij het samenstellen van een leesportefeuille zijn keuze willen verdelen over algemeen geneeskundige en meer specifiek op de huisarts gerichte informatie. Hoe onontbeer-

lijk informatie ook is, er zal bovendien behoefte bestaan de verworven kennis te integreren en te toetsen aan een of ander voorgesteld probleem. Sommige tijdschriften leggen zich speciaal toe op deze „self-assessment” van de lezer.

VOORBEELD VAN EEN LEESPORTEFEUILLE

Als aanzet tot periodieke bespreking van tijdschriften wil ik in dit artikel uitgaan van een viertal voor de huisarts interessante tijdschriften die samen met huisarts en wetenschap een aanvaardbare en dikwijls voldoende oriëntatie garanderen. Het kan de geïnteresseerde lezer wellicht motiveren eens een proefabonnement te nemen. Tenslotte zal hij of zij zelf een eigen weg in de doolhof van mogelijkheden moeten vinden.

BRITISH MEDICAL JOURNAL

Een naar verhouding goed voorbeeld van een „algemeen geneeskundig tijdschrift” is *British Medical Journal*. Dit weekblad van de *British Medical Association* staat op een hoog niveau en bevat vele goede, ook voor de huisarts dikwijls relevante informatie. De redactie besteedt veel aandacht aan de belangrijkste ontwikkelingen in de geneeskunde. Op een bewonderenswaardig compacte wijze die een zeer professionele aanpak doet vermoeden wordt de lezer door middel van redactionele artikelen op de hoogte gehouden. Super-specialistische bijdragen, welke voor de algemene nascholing van weinig of geen belang zijn, komen in dit blad minder voor dan in de meeste andere algemene medische tijdschriften. Er wordt daarentegen wel aandacht besteed aan epidemiologie, faseproblemen (ziekte en gezondheid in relatie tot de levensfase) en praktische therapie. De lay-out van het blad vergemakkelijkt het lezen. De abonnementsprijs (circa f 200,—) is, voor wat de Nederlandse huisarts gewend is, aan de hoge kant, doch het gebodene weegt daar ruimschoots tegenop.

PATIENT CARE

Patient Care is naar onze mening een uitstekend nascholingstijdschrift. Dit Amerikaanse blad dat eens in de veertien dagen verschijnt heeft een uiterst moderne professionele vormgeving. De inhoud is op de dagelijkse praktijk van de (Amerikaanse) huisarts afgestemd. De essentiële punten van de belangrijkste artikelen worden in tussen de tekst geplaatste „leesstops” samengevat, zodat de snelle lezer zich heel snel kan oriënteren. Dikwijls worden praktische problemen voorgelegd, die de lezer „actief lezend” kan benaderen met het commentaar van deskundigen als controle daarbij.

De presentatie in „problem-solving”-stijl van vele praktische vraagstukken, maakt *Patient Care* ongetwijfeld tot een van de beste nascholingstijdschriften welke de huisarts ter beschikking staan. De abonnementsprijs kan voor dit kwalitatief hoogstaande nascholingstijdschrift geen bezwaar worden genoemd (25 U.S. dollar per jaar).

Een meer op de Europese situatie afgestemde versie — *Patient Care Scandinavia* — verschijnt eveneens in de Engelse taal. Sedert het begin van dit jaar wordt aan alle Nederlandse huisartsen *Patient Care* gratis toegezonden. Deze Nederlandse editie — in een verkorte en aan de Nederlandse huisartspraktijk aangepaste vorm — lijkt mij een aanwinst.

JOURNAL OF THE ROYAL COLLEGE OF GENERAL PRACTITIONERS

„The Journal”, zoals onze Britse collega's het noemen, is het verenigingsblad van the *Royal College of General Practitioners*, de Britse voorganger en zuster van ons Nederlands Huisartsen Genootschap. Dit tijdschrift heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de huisartsgeneeskunde en is van onmiskenbare invloed geweest op het réveil van de huisarts zoals dat thans overal is waar te nemen.

Verhoudingsgewijs worden in dit

tijdschrift veel praktijkonderzoekingen door huisartsen gepubliceerd. Indien men op de hoogte wil blijven van de ontwikkelingen van de huisartsgeneeskunde buiten ons taalgebied is een abonnement zeker aan te bevelen. Als nascholingschrift is „The Journal” van beperkte waarde, doch het blad biedt zeker veel wetenswaardigs ten aanzien van de taken en functies van de huisarts als professioneel hulpverlener in de eerste lijn van de gezondheidszorg. De inhoud is uiteraard afgestemd op de Britse huisartsgeneeskunde welke in sommige opzichten als gangmaker is te beschouwen, doch onzes inziens achterblijft bij de ontwikkelingen naar meer samenwerking van de huisarts met andere hulpverleners in de eerste lijn, zoals maatschappelijk werkers, wijkverpleegkundigen enzovoort.

„The Journal” verschijnt maandelijks; de abonnementsprijs bedraagt ongeveer 8 Britse ponden per jaar. Hiervoor ontvangt men ook de „Reports from General Practice” of „Journal supplements”, waarin belangrijke themata uit de huisartsgeneeskunde aan de orde worden gesteld.

MAANDBLAD VOOR DE GEESTELIJKE VOLKSGEZONDHEID

Zoals reeds is opgemerkt, dient de

huisarts zich ook buiten het „terrein van de geneeskunde” te oriënteren. Vooral ten aanzien van de maatschappelijke aspecten van ziekte en gezondheid — „welzijn” — zal hij onvoldoende geïnformeerd blijven, indien hij zich tot medische lectuur in strikte zin beperkt. Ter completering van ons eerste voorbeeld in dit artikel kan het Maandblad voor de Geestelijke Volksgezondheid worden vermeld. In vrijwel elke uitgave kan de huisarts een bijdrage aantreffen die zeer de moeite waard is.

De huisarts is, nog meer dan bij ziekte en gezondheid op zich, vooral betrokken bij het ziekte- of gezondheidsgedrag van de mensen en bij de psychosociale factoren welke hierbij een belangrijke rol spelen. Wanneer men er zeker van wil zijn op aanvaardbare wijze van de literatuur op de hoogte te blijven, dan is dit maandblad een goede keuze.

De lezer zal hebben begrepen dat het leespakket dat in dit artikel ten voorbeeld wordt gesteld, niet de enig juiste of enig mogelijke keuze is. Daartoe bleef teveel onvermeld, zowel binnen de categorieën welke de genoemde periodieken representeren als daarbuiten. Het lijkt ons waardevol bij tijd en wijle verschillende reeds bestaande of nieuwe tijdschriften aan de orde te stellen. Daarbij zouden wij ons nu eens kunnen laten leiden door de mogelijke interesse van velen, dan weer door de

specifieke belangstelling van sommigen.

Op enkele aspecten van het „lezen” dient nog eens de aandacht te worden gevestigd. Zo is het inbouwen van leestijd in het dagelijks werk voor de meesten van ons (nog) geen gewoonte. Het bijhouden van de literatuur blijkt sterk aan toevallige vrije tijd en toevallige, dikwijls traditionele leesbronnen gebonden. In deze beschouwing heb ik enige voorbeelden willen geven van hetgeen de literatuur de huisarts heeft te bieden.

Huygen, F. J. A. (1967) huisarts en wetenschap 10, 145.

Jones, N. H. (1973) Brit. J. Med. Educ., 2, 70

Redactioneel (1953) Brit. med. J. I, 496.

— British Medical Journal, weekblad, uitgave: The British Medical Association, Tavistock Square, London W.C. 1, H 9 J.R.; jaarabonnement circa f 200,—

— Patient Care — The Journal of practical family Medicine —, 21 nummers per jaar, uitgave: Miller and Fink Corporation, 16 Thorndale Circle, Darien, Connecticut, U.S.A.; jaarabonnement circa f 80,—

— The Journal of The Royal College of General Practitioners, maandblad, uitgave: The Longman Group Ltd., Journals Division, 43 Annandale Street, Edinburgh, EH7 4AT, Scotland; jaarabonnement circa f 50,—

— Maandblad voor de Geestelijke Volksgezondheid, uitgave: Nationaal centrum voor de geestelijke Volksgezondheid, Wilhelminapark 26, Utrecht; jaarabonnement f 24,—